

Ján Šimulčík

Z kroniky tajných kňazov 1969 - 198

o nádej
ZÁPAS

JAN CHRYZOSTOM KARDINAL KOREC

NITRIANSKY SÍDELNÝ BISKUP

21. jan. 2000

NITRA HRAD

Milí priatelia,
Rajne vyrušili knazi! Dozvedám sa o pláne vydať o tajne
vysvätených kňazoch prvú knihu – pre dnešok i pre
históriu. Ak sme sa zaviazali k mlčanlivosti o tajných
vysviackach v čase prenasledovania a ateizácie, tak te-
raz je zas čas, aby sme k tomu o svojom tajnom pôsobe-
ní vydali aj verejné svedectvo. Ja som to urobil v kni-
hách veľmi otvorene. Cirkev a Slovensko čakajú, že to
urobíte aj Vy – na česť Pána! – Ján Ch. kardinál Korec

Milí priatelia,

21. január 2000

tajne vysvätení kňazi! Dozvedám sa o pláne vydať o taj-
ne vysvätených kňazoch prvú knihu – pre dnešok i pre
históriu. Ak sme sa zaviazali k mlčanlivosti o tajných
vysviackach v čase prenasledovania a ateizácie, tak te-
raz je zas čas, aby sme k tomu o svojom tajnom pôsobe-
ní vydali aj verejné svedectvo. Ja som to urobil v kni-
hách veľmi otvorene. Cirkev a Slovensko čakajú, že to
urobíte aj Vy – na česť Pána!

Ján Ch. kardinál Korec

Fatima

Vznik Spoločenstva
a jeho aktivity
do roku 1989

Predhistória Spoločenstva Fatima sa začala písať v roku 1943 príchodom chorvátskeho kňaza Tomislava Kolakoviča na Slovensko, kde začal pôsobiť medzi vysokoškolskými študentmi v Bratislave. Tu oslovil okrem iných Vladimíra Jukla a Silvestra Krčméryho, ktorých nadchol pre apoštolát. S Kolakovičom pobudli s prestávkami spolu tri roky. Kolakovičov vplyv na ich životy bol veľký. Po jeho nútenej emigrácii v roku 1946 pokračovali ďalej v uskutočňovaní jeho myšlienok.¹ Ukázal im horizonty praktického kresťanstva, ktoré sa zosobňovali v službe iným. Ich aktivity neskoršie komunistický režim kvalifikoval ako protištátne a za náboženskú činnosť, v podobe organizovaní malých spoločenstiev, ich odsúdil v päťdesiatych rokoch na dlhoročné tresty.² Po návrate z väzenia v polovici šesťdesiatych rokov sa opäť začali zapájať do náboženského života na Slovensku.

Začiatkom sedemdesiatych rokov sa okolo Silvestra Krčméryho a Vladimíra Jukla utvorila skupina mladých ľudí, ktorí sa venovali apoštolátu na Slovensku i v bývalom ZSSR. Približne v roku 1973 vznikla prvá myšlienka založiť spoločenstvo ľudí, ktorí by zložili sľuby chudoby, čistoty a poslušnosti, pracovali by vo verejných zamestnaniach a popri tom by sa venovali apoštolátu.

Na duchovných cvičeniach v Roháčoch, v júli 1974, sa mali prítomní rozhodnúť, či vidia potrebu založiť takéto spoločenstvo. Z tejto predkomunity, v ktorej bolo približne desať ľudí, sa po duchovných cvičeniach traja rozhodli založiť spomínané spoločenstvo: Silvester Krčméry, Vladimír Jukl a Rudolf Fiby. Po krátkom čase sa k nim pripojil Eugen Valovič. Zaujímavé bolo vekové zloženie tejto malej skupiny: Krčméry (50 rokov), Jukl (49), Fiby (28), Valovič (25). išlo o dve generácie ľudí. Tá mladšia sa učila od tej staršej a dávala do aktivít svoj potenciál.

Pôvodná predkomunita sa postupne rozišla. Niektorí vstúpili do tajných rehoľných spoločností, iní išli cestou manželstva, spolupráca trvala naďalej.

Služba

Pri vzniku nemalo spoločenstvo nejakú vonkajšiu podobu. Nemalo ani vlastný názov, iba v podobe krycieho „Agapé – komunita aktuálnych služieb“. Prvé stanovy vznikli v roku 1978 a mali rozsah dvoch strán. Ako cieľ spoločenstva uvádzali: «Agapé si kladie za úlohu najmä zaplňať medzery v apoštoláte cirkvi, plniť nové a naliehavé úlohy cirkvi, pre ktoré si cirkev ešte nezriadila riadne orgány alebo ktoré nepokrýva dostatočne činnosť iných spoločenstiev. Pritom cieľom Agapé je pracovať v určitej oblasti tak, aby sa tam jej prítomnosť stala zbytočnou a ona mohla prejsť na iné pole činnosti.»³

Čo bolo podstatnejšie ako vonkajšie znaky, spoločne sa stretli ľudia, ktorí mali ochotu slúžiť iným v rôznych podobách. Spoločenstvo sa vyvíjalo v dobe normalizácie, keď každá aktivita bola trestaná, preto muselo pôsobiť vo veľkej skrytosti.

S tým bola spojená aj ťažkosť prijímania nových členov. Noví záujemcovia zväčša pochádzali z malých spoločenstiev, ktoré animovali členovia Spoločenstva. Sám uchádzač často už bol aktívny v apoštoláte. Po osobnom spoznaní a prejavení záujmu mu bola ponúknutá možnosť spoznať spoločenstvo. Ešte predtým musel zložiť sľub diskrétnosti, v ktorom sa zaväzoval nehovoriť o členoch a kňazoch Spoločenstva. Zrejme práve tento úkon pomohol k tomu, že Spoločenstvo ako celok nebolo záujmom ŠtB. Informácie, ktoré zostávali v uzatvorenom knihu, boli chránené pred možným odpočúvaním alebo zachytením informátormi polície. Osobné kontakty a poznanie uchádzača boli prvým predpokladom budovania spoločenstva počas normalizácie.

Pri vzniku Spoločenstva mu duchovní službu poskytovali kňazi z reholí, čím sa vytvorila vzájomná dôvera a predpoklady pre spoluprácu, ktorá sa pri apoštoláte veľmi rozvinula. Niektorí členovia, najmä S. Krčméry, V. Jukl, sa pravidelne stretávali s aktívnymi kňazmi v pastorácii, pričom sa navzájom informovali o činnosti cirkvi na Slovensku a rozvíjali spoločné aktivity.

Aktivita

Spoločenstvo Fatima do roku 1989, teda počas pätnástich rokov od svojho vzniku, veľmi angažovane pôsobilo v cirkevných aktivitách na Slovensku. V roku 1990 pripravili pre svojho ordinára biskupa Jána Ch. Korca správu, na základe ktorej mala byť o Spoločenstve informovaná Konferencia biskupov Slovenska. O činnosti Spoločenstva sa v nej uvádza:

«Od svojho vzniku Spoločenstvo sa venovalo zakladaniu, vedeniu, propagovaniu a koordinovaniu malých katolíckych spoločenstiev pracujúcich, mládeže a detí. Z týchto spoločenstiev sa utvorilo Laické apoštolské hnutie, ktorého jednotlivé časti sú: Hnutie kresťanských rodín, Laické apoštolské hnutie mládeže, Hnutie kresťanskej výchovy detí a Spoločenstvo Fatima.

Toto Spoločenstvo usporadúvalo oblastné a celoslovenské stretnutia zástupcov reholí a katolíckych laických hnutí za účelom vzájomnej informovanosti, koordinácie a spolupráce. Tieto stretnutia sa uskutočňovali aj za účasti diecéznych kňazov.

V roku 1982 Spoločenstvo začalo vydávať a distribuovať samizdatový časopis Náboženstvo a súčasnosť. Po ňom nasledovali špecializované časopisy Rodinné spoločenstvo, Zrno, Rebrík a Katolícky mesačník, ktoré vydá-

Matúš

ThLic. Ing. Ladislav Stromček sa narodil 3. februára 1960. V roku 1984 ukončil Elektrotechnickú fakultu Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Od roku 1983 je členom Spoločenstva Fatima. Po ukončení vysokej školy sa do nežnej revolúcie venoval apoštolátu medzi vysokoškolákmi. V rokoch 1985–1988 pracoval na Krajskej hygienickej stanici v Bratislave. Počas tohto obdobia začal poselať do vysielania Hlasu Ameriky informácie o náboženskej situácii na Slovensku. Po tajnom štúdiu teológie ho v roku 1988 biskup J. Ch. Korec tajne vysvätil za kňaza. V roku 1989 sa stal neformálnym šéfredaktorom mládežníckeho samizdatového časopisu ZRNO. Od roku 1988 do roku 1990 pracoval v Stredoslovenských energetických závodoch v Žiline. V roku 1999 obhájil licenciát zo základnej (fundamentálnej) teológie. Od roku 1990 pôsobí ako duchovný medzi vysokoškolákmi v Žiline.

Vten slnečný augustový deň roku 1988, na sviatok Panny Márie Kráľovnej som bol kňazom ešte len tri týždne. O mojej prísne tajnej kňazskej vysviacke vedeli okrem svätiteľa len štyria spoľahliví ľudia. Bol som zamestnaný v Žiline v elektrárňach ako technik. V práci mi zazvonil telefón. Z Bratislavy volal vyšetrovateľ ŠtB z oddelenia boja proti ideologickej diverzii, ktorý sa mi aj predtým „venoval“. Oznámil mi, že na druhý deň hodlá prísť do Žiliny, a spýtal sa, či som ochotný stretnúť sa s ním, alebo či mi má poslať úradnú predvolanku na výsluch. Povedal som, že je to v podstate jedno, nech príde. Navrhol, že to môže byť o 11.30 napríklad niekde v kaviarni. Odpovedal som mu, že jedine na ŠtB.

Na druhý deň som sa v dohodnutú hodinu dostavil na ŠtB. Zdvorilo ma privítal, usadil ma, bol veľmi priateľský. Po pár vetách so širokým úsmevom na tvári povedal: «Vieme, že ste kňaz.» Zatváril som sa nechápavo: «Ja som technik v elektrárňach. Kňazi sú predsa na farách.» On sa na tom zabával: «Vieme, že sa nepriznáte. To ani nečakáme. Ale iste poznáte paragraf 178 – marenie dozoru štátu nad cirkvami. Pôjdete s mladými niekde na chatu? Viete, že za to sú dva roky! Keď sa vrátite, pôjdete s nimi opäť? Za to sú znova dva roky! Rozumiete?!» Kým skončil, už sa vôbec neusmieval. Prišiel ma upozorniť a zastrašiť, aby som sa v Žiline príliš „nerozšúpol“. A najmä dať mi na známosť, že vedia, že som kňaz, že totiž „všetko vedia“ a za čokoľvek môžem ísť do basy. Ja som tomu, samozrejme, počas celého výsluchu „nerozumel“.

Odkiaľ to majú, to ma naozaj mávalo. Ešte som bol v diskkrétnej „karranténe“, teda nesmel som ešte vystupovať ako kňaz ani v najspoľahlivejších kruhoch. Iba tí štyria ľudia vedeli o mojej tajnej vysviacke. A ŠtB to už vie?! Odkiaľ? Všetko sa vyjasnilo po novembrovej revolúcii...

Na Orave

V roku 1974 sa ma v Dolnom Kubíne ako štrnásťročného miništranta ujal vtedy ešte laik Miško Andris, u ktorého sme mávali diskkrétne stretnutia pri Svätom písme a preberali sme rôzne témy, ktoré takých chlapcov zaujímajú. Veľmi veľa mi tieto stretnutia dávali, formovali ma a boli prakticky začiatkom mojej duchovnej cesty.

Už vtedy sa začala postupne vynárať, chvíľami zas ponárať a inokedy znova silnieť myšlienka na kňazstvo. Zrodila sa zo skúsenosti, keď som citlivo vnímal, aké dôležité pre nás chalanov je, keď sa nám niekto venuje a odpovedá na naše otázky.

Lenže bol tu problém. Chodil som na učňovku. Síce s maturitou, ale nádej dostať sa na teológiu bola v tom prípade prakticky nulová. Na gymnázium som sa ani nehlásil, lebo v posudku zo základnej školy som mal napísané a ešte červeným hrubo podčiarknuté, že som pravidelne

navštevoval vyučovanie náboženstva. Ukázali to otcovi a povedali mu, aby to naši s gymnáziom ani neskúšali. Tak som šiel na elektrotechniku. Na vtedajšiu jedinú bohosloveckú fakultu v Bratislave sa mohli hlásiť iba absolventi gymnázia. To bolo jedno z tých početných obmedzení, ktorými komunistický režim redukoval počet kňazov, aby ich bolo jednak málo, a aj tí aby boli tak preťažení, že sa rýchlo zoderú. Ale Boh občas dával duchovné povolania aj mimo gymnázií. Potom to už však bolo na ňom, aby si veci nejako zariadil...

Dalo sa to uskutočniť cestou, o ktorej som čosi počul, ale nevedel som si také niečo konkrétne predstaviť. Občas sa totiž kdesi-čosi šeplo o akýchsi tajných kňazoch, ktorí sa stretávajú s mladými po bytoch a chatách, hoci v ich okolí a v civilnom zamestnaní o ich kňazstve nikto nevie. Ba zachytil som zmienku aj o tajnom biskupovi, ktorý podľa všetkého býva v Bratislave. Neviem, kedy som po prvýkrát počul meno Ján Chryzostom Korec, ale veľmi ma lákalo stretnúť sa raz s ním a vôbec, spoznať takýchto ľudí.

V tom čase (1977) ma oslovil jeden z tajných saleziánov, ktorí mi boli veľmi sympatickí. Viackrát som si už predtým čítal životopis don Bosca, ktorý mi mama doniesla v 69. roku z Ríma, keď sa tam na chvíľu mohlo cestovať. Zúčastnil som sa na niekoľkých utajených stretnutiach s týmto saleziánom, kde sme chodili len traja. Potom som to na čas prerušil a už som nevedel tento kontakt obnoviť, lebo som nepoznal jeho pravé meno ani adresu. Spoznal som ho až v polovici 80. rokov, keď som už bol nasmerovaný inou cestou.

Raz mali aktivisti tzv. laického apoštolátu tajnú celoslovenskú poradu práve v Dolnom Kubíne, v Miškovom byte. Mohlo to byť v roku 1978. Na chvíľu som sa tam votrel. Po pár minútach ma Miško vyprevadil ku dverám. Dodržiavali sa totiž prísne zásady, že nik by nemal vedieť viac, než je nutné – najmä nie mená, akcie, termíny. Tým viac, ak išlo o riadiacu a organizačnú činnosť. Už to, že som tam nakukol, bolo Miškovi dôrazne vylúčené. Spomedzi prítomných mi v pamäti utkvel ten, ktorého možno nazvať jedným z „generálov tajnej cirkvi“, lebo rozprával o akýchsi stratégiách a taktikách ďalšieho postupu v budovaní štruktúry krúžkov laického apoštolátu na Slovensku. Bol to Vlado Jukl. O pár rokov zohral rozhodujúcu úlohu pri mojej tajnej príprave na kňazstvo.

Počas učňovky som vôbec nepomýšľal na vysokú školu. «Mňa by to nebavilo, pôjdem do roboty...» Keď však triedny rozdával prihlášky na vysokú školu a polovica triedy ich „pre istotu“ vyplňala, vo mne ako zrýchlený film prebehlo: «Dva roky vojenčiny, potom v podniku odrobiť povinné tri roky. To je aspoň päť rokov. Všetkým plánom je koniec...» Ale v tej istej chvíli sa mi zároveň všetko vyjasnilo: «Musím sa dostať do

Bratislavy, aby som tam tých ľudí našiel.» Keď už prví odovzdávali vyplnené prihlášky, zobral som si aj ja jedno tlačivo a napísal som tam: Elektrotechnická fakulta SVŠT v Bratislave. Vo dverách som ju ešte podstrčil triednemu, ktorý sa už s nimi náhlil do zborovne, lebo bol posledný deň na ich odoslanie. Na vysokú školu sme sa dostali jedenásti, z nich desiatí to počas štúdia vzdali.

Stretká

Prvé tri ročníky vysokej školy ma stáli veľa síl. Problémy boli, ako ináč, najmä s matematikou, ktorá bola na elektrofakulte najťažšia. Na škole som sa však musel udržať, aby som zostal v Bratislave. Nasadil som na maximum všetky svoje sily. Posledné dva roky, aj štátnice už išli výborne, keďže odborné predmety už neboli problémom.

Spomínaní „generáli“ to mali dobre zorganizované. Ak mladý človek išiel študovať napríklad do Bratislavy, niekto zodpovedný z domáceho prostredia poslal o ňom avízo a o pár dní už za ním ktosi prišiel (ten o tom vedel a už na to čakal) a uviedol ho kamsi na „stretko“. Aj za mnou prišiel hneď na začiatku prvého ročníka spolužiak Paľo Pavlík. Bol september 1979 a pamätám si, ako sme sa po omši stretli za kapucínskym kostolom pri akomsi plechovom stavbárskom plote. Kapucínsky kostol bol jedným z obľúbených študentských kostolov.

Prišiel tam jeden asi tridsaťročný chlap. Paľo mi ho predstavil, že je to Fero Mikloško, matematik z Akadémie vied. Nikdy predtým som takéto meno nepočul. No už od prvej chvíle ma veľmi zaujal. Nastúpili sme do autobusu a viezli sme sa kamsi na sídlisko do bytu nejakej rodiny. K paneláku sme už išli v troch skupinkách, lebo celá výprava desiatich ľudí by bola nápadná a mohli by sme ohroziť domácu rodinu i seba. Aj po skončení stretiek sme vždy zásadne odchádzali po častiach a stretli sme sa „náhodne“ až na zastávke MHD.

Ferko viedol naše malé spoločenstvo celých päť rokov, počas celého štúdia na vysokej škole. Základná zostava – ôsmi študenti – bola po celý čas stabilná, sem-tam niekto pribudol alebo odbudol. Boli sme jedným z množstva takýchto malých spoločenstiev, ktoré sa pravidelne stretávali, spolu sa učili byť veriacimi ľuďmi žijúcimi uprostred sveta, v podmienkach „reálneho socializmu“. Vznikli medzi nami veľmi pevné vzťahy, silné a hlboké priateľstvo. Ešte sme netušili, čo všetko sa udeje v nasledujúcich desiatich rokoch, do novembra 1989. Nehovoriac, čo potom. Vtedy by si nikto z nás nevedel ani predstaviť, že Ferko by raz mohol byť napríklad predsedom Slovenskej národnej rady...

Stretnutia sme mávali každý týždeň a nestávalo sa, že by sme čo len jedno za tých päť rokov bez mimoriadneho dôvodu vynechali. Chodie-

L. Stromček (L) s F. Mikloškom

vali sme tam veľmi radi, lebo nám to veľa dávalo. Vníмали sme, že máme pred sebou osobnosť. Veľmi sme ho uznávali najmä pre jeho nesmiernu ľudskosť, toleranciu a hĺbku pohľadu na reality života. Hovoril nám o rôznych konkrétnych osobnostiach, pre ktorých bola vnútorná sloboda najvyššou hodnotou aj zoči-voči tlaku režimu, vysvetľoval nám rôzne súčasné udalosti a ich hlbšie súvislosti, ktoré sme nemohli inak objaviť. Uvádzal nás aj do života „podzemnej“ cirkvi, viedol nás k službe, statočnosti. Nebol však pre nás nijaký guru, viedol nás ku kritickému a samostatnému mysleniu, ku schopnosti dialógu. Bolo to opravdivé priateľstvo, spevnené tým, že on kvôli nám riskoval výsluchy a väzenie a my zas prinajmenšom vyhodenie zo školy.

Na stretku sme mali spolužiaka Ferka Molnára. Aby sme oboch Františkov odlíšili, prevzali sme pre Ferka Mikloška označenie Veľký Fero, ktoré mu priradil Silvo Krčméry. Aj do diára som si stretnutia s ním značil napríklad ako VF 19.00 – neskôr pri výsluchu, keď si eštebáci študovali môj kalendár, bavili sa tým, že hádali, čo znamenajú všelijaké takéto šifry. Neodpovedal som im. Niektoré značky rozlúštili, ale túto nie.

Pri tajnom biskupovi

Raz som Ferkovi spomenul moju dávnu túžbu po kňazstve. Skontaktoval ma s tajným biskupom J. Ch. Korcom, s lekárom Silvom Krčméc-

rym, s matematikom a tajným kňazom Vladom Juklom. Každý býval v inej časti mesta. Už na konci prvého ročníka som medzi nimi robieval spojku, keď bolo treba čosi odkázať alebo zaniest. Boli dosť vyťažení organizovaním apoštolátu a často sledovaní. Študent bol nenápadnejší, hoci zraniteľnejší. Takto som spoznával súvislosti, v ktorých tajný biskup Korec usmerňoval „podzemnú“ časť cirkvi na Slovensku, najmä budovanie malých spoločenstiev ako základnú formu apoštolátu medzi študentmi. Obdivoval som aj „oficiálnych“ kňazov, ktorí napriek riziku udržiavali čulý kontakt s otcom biskupom. Mohol som byť blízko rôznych iných udalostí. Spomínam si, že silný dojem na mňa urobil napríklad list chorého spisovateľa Dominika Tatarku, ktorým prosil otca biskupa o znovuprijatie do cirkvi. Popri škole a strestkách som sa takto začal stále viac pohybovať v aktivitách tzv. tajnej cirkvi.

Pravidelné návštevy u otca biskupa Korca mali v istom období aj charakter duchovného vedenia, keď mi bol aj spovedníkom. Okrem osobných a duchovných vecí sme spolu hovorili najmä o apoštoláte. No rozprával mi aj o aktuálnych záležitostiach, ktoré sa diali v cirkvi na Slovensku. Inokedy som sa ho na niečo opýtal sám. Mohol som počuť jeho postoje, hodnotenie udalostí. To mi umožnilo vnútorne chápať a osvojovať si spoločnú líniu cirkvi v zápase s komunistickým režimom.

Za celé roky sa u otca biskupa v jeho petržalskom byte nepovedalo ani jedno hlasné slovo. Stále bol odpočívajúny a takmer stále sledovaný. Neraz sme sa rozprávali cez plastovú rúru, namontovanú na stojane, ktorú mal sa stolíku medzi sebou a návštevníkom. Mala minimalizovať možnosť odpočívania. Inokedy ma posadil vedľa seba na drevený stolček. Vedľa hralo rádio ako zvuková clona a my sme sa šeptom rozprávali tvár vedľa tváre. Bolo to čosi viac než len blízkosť vynútená okolnosťami. Mal som vnútornú radosť z dôverného charakteru tohto vzťahu.

Kokosová múčka

Nedozretosť mojich rozhodnutí v tej dobe vystihuje skutočnosť, že v prvom ročníku na vysokej škole som mal vzťah s jedným dievčaťom u nás doma. Postupne sa rozvíjal, všimli si to aj rodičia. V našej špajzi začali pribúdať rôzne veci: akosi viac cukru, nejaké škatule, no najviac ma zaujala kokosová múčka. Načo nám je? Treba spomenúť, že to bolo za socializmu, keď sa nedalo všetko naraz kúpiť vo väčšom množstve. Tento postreh som spomenul mame, ktorá zareagovala: «Ty nám nikdy nič dopredu nepovieš. Nemôžeme sa dať zaskočiť. Zrazu nám zahlásiš termín, a sám vieš, že niektoré veci treba zháňať aj pol roka,» vyhrklo z nej. Prekvapene som zažmurkal očami, čo sa to deje. Vzťah s tým dievčaťom som nepovažoval za taký vážny, aby bolo treba pripravovať svadbu. Ale

pomohlo mi to priznať si, že si vlastne rozohrávam dve rôzne cesty, a to sa nedá. Musím sa rozhodnúť. Vtedy som sa definitívne rozhodol zasvätiť celý život naplno službe cirkvi a ľuďom. Či ako kňaz – to mi ešte nemohol nikto prisľúbiť.

Samizdat

Pri jednom z rozhovorov pán biskup medzi rečou spomenul: «Aj by som mal niečo na rozmnoženie, ale nemá to kto urobiť.» Ponúkol som sa: «Skúsím to.» Vedel som, že má blízkych spolupracovníkov, ktorí mu pomáhajú pri prepisovaní a rozmnožovaní literatúry, najmä kníh z jeho Knižnice viery. Niektoré jeho knihy sa podarilo vydať aj za hranicami a prepašovať na Slovensko, ale mnohé veci sa robili na Slovensku. To, čo spomínal teraz, bola kniha Kristovo kňazstvo. Titul ma aj osobne veľmi zaujal. Dovtedy som sem-tam niekde pomohol pri tajnom tlačení, skladaní a distribúcii rôznych vecí, ale ešte som samostatne nerobil nič. Samizdat ako forma apoštolátu cez tlač ma priťahoval.

Odchádzal som s textom, ktorý som s precenením svojich možností slúbil vydať ako knihu. Ale čo teraz? U Silva Krčméryho sa niekedy spomenul kňaz Jožko Oprala, ktorý rozmnožoval samizdaty. V mladíckej nerozvážnosti som ho navštívil na jeho fare vo Veľkých Bieliciach pri Partizánskom. Predstavil som sa: «Ja bývam u Silva Krčméryho a prišiel som si požičať cyklostyl. Treba vydať jednu otcovu knihu.» Dostal som ho do neprijemnej situácie. Nepoznal ma, ani nemal nijaké avízo, že niekto príde. Takto sa to nikdy nerobilo. Malo to všetky znaky provokácie zo strany ŠtB. Podľa pravidiel sa so mnou nemal ani baviť. Iný by ma poslal preč s tým, že mám mylné informácie. Jožko si však začal zisťovať, či skutočne poznám Silva a čo je to za knihu. Telefonicky si to v tých časoch nemohol overiť, to by bolo najhrubšou chybou. Možno ho trochu naklonilo aj to, že som familiárne povedal „otcovu knihu“. Po krátkom rozhovore sa rozhodol. Vytiahol rozmnožovací stroj a naložil mi ho do auta, ktoré som si na ten deň požičal z požičovne. Nechcel som si od nikoho požičiavať auto, lebo keby ma chytili, dostal by som majiteľa minimálne do vyšetrovacej väzby. Vo veľkej naivite som viezol rozmnožovací stroj z Partizánskeho do Bratislavy, prikrytý dekou. Stačila by jedna náhodná dopravná kontrola a bolo by nielen po vysokej škole, ale stal by som sa „učebnicovým príkladom“, ako sa to nesmie robiť.

Kde teraz zohnať voskové blany, farbu, papier, keď normálne sa to nikde nedá kúpiť? Tu už fungovali siete ľudí, ktorí robili vo veľkých podnikoch, kde sa dal nejaký materiál ušetriť, aj napriek tomu, že všetko malo svoje evidenčné čísla a tlačiarenské oddelenia boli pod väčšou kontrolou ako podniková pokladňa pri vyplácaní mzdy. Takýmto ka-

nálmi sa to jednoducho podarilo pozháňať. Jedna obetavá pani prepísala text v podniku po večeroch na blany a po pár kusoch ich vynášala von. Mohlo sa tlačiť. Jožko Roman, skúsený podzemný tlačiar, ma zaučil do obsluhy stroja. So spolužiakom Palom Pavlíkom sme umiestnili cyklostyl v malom domčeku v bratislavskej Rači, kde sme predtým určitý čas bývali v podnájme. O pár týždňov bolo prvých dvesto kusov aj zviazaných.

Cítili sme sa bezpečne, lebo domček bol prakticky za mestom, ďalej už nebolo nič, len vinice a neznáme garáže, patriace zrejme veľkému podniku z mesta. Od nich sme sa necítili ani trochu ohrození, aj keď sa tam pohybovalo dosť ľudí. Viackrát za deň prichádzali a odchádzali tie isté autá. Až po revolúcii som sa dozvedel, že to boli centrálné garáže Štátnej bezpečnosti...

Silvo, keď som sa mu priznal, na čom robím, sa na moju neopatrnosť namrzal: «To sa takto nerobí. Nikomu nič nepovieš. Keď ťa zatvorí, ani to nikto nebude vedieť...» Mal pravdu. Postupne som sa učil tomu, že v „tajnej cirkvi“ neexistujú samobežci. Boli aj takí, ale ďaleko nedobehli. Ak sme nechceli, aby Štátna bezpečnosť ľudí jedného po druhom pozatýkala, dôležitá bola tímová práca, založená na ozajstnom spoločenstve s pevnými osobnými vzťahmi a na odhodlanej solidarite.

Tajné štúdium teológie

Postupne, ako som duchovne dozrieval, chápal som stále viac nutnosť pevného duchovného zázemia a hľadal som spoločenstvo, v rámci ktorého by som sa mohol dať definitívne do služby Bohu, cirkvi, a teda ľuďom, medzi ktorými som žil. Bud' zostanem individualistom, alebo sa začlením do trvalého spoločenstva. Súviselo to aj s otázkou kňazstva. Tajný kňaz zásadne musel byť napojený na cirkev v rámci určitého inštitútu zasväteného života. Do komunity, ktorá sa utvorila okolo Silva Krčméryho a Vlada Jukla a ktorej ordinárom bol biskup Korec, som sa začlenil akýmsi prirodzeným procesom cez apoštolát medzi vysokoškólakmi a zapájaním sa do plnenia ďalších „aktuálnych úloh cirkvi“, ako znelo naše krédo.

Komunita v istom zmysle nadväzovala na myšlienky pátra Tomislava Kolakoviča, ktorý počas vojnových a povojnových rokov vytvoril na Slovensku veľmi účinnú sieť aktívnych laikov i kňazov pod názvom Rodina. Takmer všetci skončili v päťdesiatych rokoch vo väzení. V mnohých myšlienkach i praktických veciach páter Kolakovič o dvadsať rokov predchádzal Druhý vatikánsky koncil.

24. apríla 1983, ako štvrták na vysokej škole, som pri duchovných cvičeniach na jednej chate v horách zložil prvé ročné sľuby. Krátko nato

Obsah

Úvod	6
Tajne vysvětení knázi za komunizmu (kardinál J. Ch. Korec) . .	8
Vznik Spoločenstva Fatima a jeho aktivity do roku 1989 . . .	10
Gabriel (Vladimír Jukl)	20
Hugo (Rudolf Fiby)	66
Karol (Jozef Gunčaga)	100
Cyril (František Novajovský)	110
Vendelín (Peter Murdza)	142
Matúš (Ladislav Stromček)	156
Menný register	208